

Stanovisko

Subkomisie pre bioetiku Teologickej komisie Konferencie biskupov Slovenska
k predaju a výdaju prípravkov hormonálnej antikoncepcie a iných prípravkov
zameraných proti ľudskému životu v lekárňach

Subkomisia pre bioetiku Teologickej komisie Konferencie biskupov Slovenska, reagujúc na početné otázky kresťanských farmaceutov, ktorí vykonávajú svoje povolanie na území Slovenska, sa na svojom zasadnutí dňa 26. októbra 2013 opätovne zaoberala mravnými problémami, ktoré predstavuje predaj alebo výdaj farmaceutických prípravkov určených na hormonálnu antikoncepciu, vrátane takzvanej núdzovej (postkoitálnej) antikoncepcie. Komisia konštatovala, že ide o závažný problém profesijnej etiky tak pre kresťana - farmaceuta, ktorý je majiteľom lekárne, ako aj pre farmaceuta, ktorý je ako zamestnanec lekárne nútený, aby takéto prostriedky predával alebo vydával.

Odvolávajú sa na morálnu náuku Katolíckej cirkvi, potvrdenú aj novšími vyjadreniami pápežov Jána Pavla II. (1) a Benedikta XVI. (2), Subkomisia vydáva toto stanovisko:

1. Lekárnik pri poskytovaní farmaceutickej starostlivosti predstavuje dôležitý odborný článok vo vzťahoch medzi lekárom, liekom a pacientom. Nie je iba predajcom alebo vydávajúcim liekov a zdravotníckych pomôcok, ale vykonáva aj veľmi dôležitú odbornú konzultačnú činnosť vzhľadom na správne a bezpečné použitie lieku, jeho účinky, nežiaduce účinky a prípadné interakcie. Zanedbaním tejto povinnosti by mohol užívateľovi lieku spôsobiť poškodenie zdravia, prípadne ohroziť jeho život. Informovanie používateľa lieku – pacienta zo strany farmaceuta musí byť predovšetkým pravdivé, úplné a dostatočne zrozumiteľné. Farmaceut pri výkone svojho povolania nikdy nesmie konať proti ľudskému životu alebo zdraviu – a vždy musí rešpektovať ľudskú dôstojnosť, práva a morálne oprávnené záujmy pacienta. Pre farmaceuta – kresťana je navyše plnenie týchto povinností vecou kresťansky informovaného a formovaného svedomia a prejavom kresťanského svedectva.

2. Katolícka cirkev stojí jednoznačne na strane rešpektovania a ochrany každého ľudského života od jeho počatia až po prirodzenú smrť. Preto podporuje taký vedecký výskum a technologický pokrok, ktorý je v záujme života a zdravia človeka a ľudského spoločenstva a ktorý zároveň dôsledne rešpektuje etické požiadavky vyplývajúce z nenarušiteľnej dôstojnosti človeka, jeho života, zdravia, ľudských práv a mravne oprávnených záujmov. Rýchly rozvoj biomedicínskych vied a technológií však prináša, okrem prospechu pre zdravie a život človeka, žiaľ, aj nové formy agresie proti ľudskému životu a proti dôstojnosti ľudskej osoby. Medzi takéto skutočnosti patria aj farmaceutické prípravky, ktoré sú určené na hormonálnu antikoncepciu, vrátane takzvanej núdzovej (postkoitálnej) antikoncepcie. Morálne zlo použitia antikoncepčných prostriedkov je okrem samotného antikoncepčného úmyslu a účinku (3) spojené aj s ich postfertilizačnými (menej presne abortívnymi) účinkami (4), ktoré sa uplatňujú po oplodnení (fertilizácii) a spôsobujú smrť počatého ľudského jedinca – ľudského zárodka (embrya). Ide teda o priamy útok voči konkrétnemu ľudskému životu

v prvých dňoch jeho existencie, či už si to žena používa „antikoncepčné“ prostriedky uvedomuje, alebo nie. Predajom alebo výdajom takýchto farmaceutických prostriedkov farmaceut priamo spolupracuje na závažnom morálnom zle a nesie za to aj vlastnú morálnu zodpovednosť. Túto nemôže jednoducho presunúť na používateľa alebo na kupujúceho, či na predpisujúceho lekára. Preto má farmaceut – kresťan vo svedomí povinnosť odmietnuť výdaj alebo predaj týchto prípravkov. Majiteľ lekárne, ktorý nesie primárnu zodpovednosť za sprostredkovanie tovaru vo svojej lekárni, má vo svedomí povinnosť odmietnuť objednávanie a predaj takýchto prostriedkov (5).

3. Povinnosť kresťana – farmaceuta odmietnuť účasť na výdaji, distribúcii, objednávaní alebo predaji je ešte zrejmejšia v prípade prípravkov určených na vykonanie umelého potratu (6), ako aj iných prípravkov zameraných proti ľudskému životu, pokiaľ by sa tieto azda na trhu v Slovenskej republike objavili (7).

4. Vzhľadom na niektoré účinky liečiv (hormónov) obsiahnutých v prípravkoch hormonálnej antikoncepcie môže byť, v osobitne indikovaných prípadoch, prípustné ich použiť ako terapeutický prostriedok. V takomto osobitnom prípade môže farmaceut po poskytnutí úplnej a zrozumiteľnej informácie o lieku, s výslovným upozornením na jeho postfertilizačné (abortívne) účinky, sprostredkovať jeho výdaj, pokiaľ je na lekárskom predpise uvedená zodpovedajúca diagnóza. Kresťanskí manželia musia pri takomto užívaní daného prípravku vždy vziať do úvahy spomínané postfertilizačné (abortívne) účinky a zachovať v potrebnej miere sexuálnu abstinenciu.

5. Kresťanom, kresťanským inštitúciám, organizáciám a zariadeniam, ako aj všetkým ľuďom dobrej vôle vzniká v súvislosti s vyššie uvedenými požiadavkami závažná morálna povinnosť uprednostňovať a podporovať všetkými vhodnými prostriedkami farmaceutov a lekárne, ktoré uplatňujú a rešpektujú výhrady svedomia a zásady profesijnej etiky farmaceuta vo vzťahu k ochrane ľudského života a zdravia.

Štrbské Pleso 26. októbra 2013

Mons. Štefan Sečka
predseda Subkomisie pre bioetiku TK KBS

-
- (1) Ján Pavol II., príhovor k členom Medzinárodnej federácie katolíckych farmaceutov (3. novembra 1990).
  - (2) Benedikt XVI., príhovor k účastníkom 25. medzinárodného kongresu katolíckych farmaceutov (29. októbra 2007).
  - (3) Porovnaj Katechizmus Katolíckej cirkvi, čl. 2370, 2399.
  - (4) Hoci deklarovaným hlavným mechanizmom účinku prípravkov hormonálnej antikoncepcie, či už podávanej perorálne, injekčne, transdermálne, alebo zavedením vaginálnych krúžkov alebo implantátov, je blokovanie ovulácie (uvoľnenie zrelého vajíčka z vaječníka ženy), uplatňuje sa aj účinok podaného hormónu/hormónov na vlastnosti výstelky a pohyb vajcovodov, ako aj na vlastnosti výstelky maternice (endometria), čím sa dosiahne zabránenie uhniesdenia živého ľudského zárodka (embrya) v maternici a jeho usmrtenie (postfertilizačný účinok). Hormonálna antikoncepcia bez postfertilizačného (menej presne abortívneho) účinku v súčasnosti neexistuje.
  - (5) Ide o uplatnenie výhrady svedomia – bližšie pozri Ján Pavol II., encyklika *Evangelium vitae* (25. marca 1995), č. 73 – 74. Pozri aj Ústava Slovenskej republiky, čl. 24 ods. 1; Základná zmluva medzi Svätou stolicou a Slovenskou republikou, čl. 7; Zákon 578/2004 Z. z. o poskytovateľoch zdravotnej starostlivosti, zdravotníckych pracovníkoch, stavovských organizáciách v zdravotníctve a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Príloha č. 4 Etický kódex zdravotníckeho pracovníka.
  - (6) Porovnaj Vyhlásenie Subkomisie pre bioetiku TK KBS zo dňa 16.2.2013 a vyhlásenie predsedu KBS zo dňa 11.1.2013.

(7) Napríklad prípravky, prostriedky alebo pomôcky na vykonanie eutanázie alebo asistovanej samovraždy.